

6. seja Odbora za civilni nadzor nad rezultati in posledicami sosežiga uvoženih premogov v TEŠ

Datum: 17.1.2023, ob 12.00 v sejni sobi TEŠ

Prisotni člani odbora: Zgojznik Urška, mag. Jaroslav Vrtačnik, mag. Vilma Fece, Boris Lambizer, Franc Obu, Barbara Mastnak, dr. Franc Žerdin

Opravičeno odsoten: Klemen Kotnik

Prisotni tudi: dr. Viktor Vračar, Mitja Tašler, mag. Marko Mavec, dr. Janez Rošer, mag. Drago Skornšek, mag. Debelak.

Vodja Odbora je vse prisotne najprej pozdravil in predstavil namen sklica 6. seje Odbora. V prvi vrsti je namen seje aktualizirati gradivo za sejo Sveta MOV, ki bo 17.1.2023.

Seznanitev s postopki in aktualnim stanjem glede uvoza tujega premoga v TEŠ

1. Razlogi za imenovanje Odbora za civilni nadzor nad rezultati in posledicami sosežiga uvoženih premogov v TEŠ

Zaradi velike energetske krize v Evropi in tudi v Sloveniji je Vlada RS pod vodstvom dr. Roberta Goloba odločila, da je premog v Termoelektrarno Šoštanj potrebno uvažati, dokler Premogovnik Velenje proizvodnje ne bo uspel zvišati na zadovoljiv nivo.

Ker je Svet Mestne občine Velenje na 12. seji 27.10.2020 sprejel sklep o prepovedi uvoza premoga v Termoelektrarno Šoštanj je na pobudo župana Petra Dermola bil imenovan Odbor za civilni nadzor nad rezultati in posledicami sosežiga uvoženih premogov v TEŠ z namenom, da javnost pravočasno opozori na morebitne nevarnosti sosežiga in poslabšanje ekoloških parametrov ter posledično kvalitete bivalnega okolja občanov, v obdobju pred sosežigom.

1.1. Sklep o imenovanju Odbora in njegove pristojnosti

Sklep o imenovanju Odbora za civilni nadzor posledic sosežiga uvoženih premogov v Termoelektrarni Šoštanj je bil izdan 29.9.2022.

V Odbor je župan Mestne občine Velenje Peter Dermol imenoval naslednje člane:

1. Doc.dr. Franc ŽERDIN, univ. dipl. inž. rud., nekdanji direktor PV
2. Urša ZGOJZNIK, predsednica društva Ekologi brez meja
3. Mag. Jaro VRTAČNIK, univ. dipl. inž. str., nekdanji direktor TEŠ
4. Mag. Vilma FECE, univ. dipl. inž. kemije, nekdanja vodja ekologije v Gorenju
5. Klemen KOTNIK, univ. dipl. inž. geografije, predavatelj na Fakulteti za varstvo okolja Velenje

6. Viktor DREV, podžupan Občine Šoštanj, **namesto njega Boris LAMBIZER** (12.1.2023, predlagan s strani župana Občine Šoštanj)
7. Franc OBU, predsednik KS Pesje
8. Barbara MASTNAK, predsednica civilne iniciative Špeglova Pesje (imenovana 4.11.2022)

Pristojnosti Odbora:

- Seznanitev s potekom in rezultati poskusov sosežiga vseh vrst uvoženega premoga v TEŠ
- Oblikovanje stališč v zvezi z opravljenimi poskusi ter potencialnimi škodljivimi posledicami sosežiga uvoženega premoga in potencialno nevarnostjo poslabšanja doseženih ekoloških parametrov, v primerjavi z obdobjem pred sosežigom
- Seznanjanje lokalne skupnosti z rezultati sosežiga uvoženega premoga in potencialno nevarnost poslabšanja doseženih ekoloških parametrov, v primerjavi z obdobjem pred sosežigom, preko lokalnih medijev, sproti in na pregleden način
- Seznanjanje Ministrstva za infrastrukturo pri Vladi RS, lokalni skupnosti Velenje in Šoštanj ter vodstva TEŠ, Premogovnika Velenje in Holdinga slovenske elektrarne s sprejetimi stališči in sklepi Odbora
- Udeležba in sodelovanje v javnih razpravah ter predstavitev v postopku javne razgrnitve nameravanega projekta
- Predstavitev stališč Odbora Svetu MOV, občine Šoštanj in zainteresirani javnosti

Sedež Odbora je na Medpodjetniškem izobraževalnem centru Velenje, Koroška ulica 65a, Velenje. Franc Žerdin, GSM 041 644 366; franc.zerdin@yahoo.com; Spletna povezava: <https://www.velenje.si/obcina/ostali-organi-mov/>

1.2. Obveščanje javnosti

Skladno s Sklepom o imenovanju Odbora, so zapisniki sej Odbora, s sprejetimi sklepi in ugotovitvami, posredovani na naslednje naslove:

Mestna občina Velenje: župan Peter Dermol

Mestna občina Velenje: direktor Iztok Mori

Občina Šoštanj: župan Darko Menih, sedanji župan Boris Goličnik

TEŠ: generalni direktor dr. Viktor Vračar

Premogovnik Velenje: generalni direktor mag. Marko Mavec, direktor dr. Janez Rošer

Direktor Holdinga slovenske elektrarne: dr. Tomaž Štokelj

Minister za infrastrukturo pri Vladi RS: Bojan Kumer

Predsednik KS Pesje: Franc Obu

Predsednica iniciative Špeglova: Barbara Mastnak

Lokalni mediji: Naš čas, VTV, Radio Velenje

Slovenski mediji po adremi Mestne občine Velenje

Spletna stran Odbora

Vsem naslovnikom, preko e pošte, zapisnike pošilja gospa Petra Cerjak iz Mestne občine Velenje.

20.11.2022 je vodja odbora po pooblastilu članov, o alarmantnem stanju zaradi posledic neustreznega razkladanja indonezijskega premoga v Pesju, pisno obvestil predsednika Vlade

RS dr. Roberta Goloba, ki se na pismo ni odzval. Se je pa takoj za tem odzval z več telefonskimi klici direktor HSE, dr. Tomaž Štokelj.

Odbor za civilni nadzor posledic sosežiga uvoženih premogov v TE Šoštanj se je na samostojnih sejah doslej sestal šest krat, enkrat se je sestal z Iniciativo Špeglova, dvakrat so člani sodelovali na Svetu KS Pesje. Za lokalni skupnosti Velenje in Šoštanj, Ministrstvo za infrastrukturo, TEŠ in Premogovnik Velenje, KS Pesje ter Iniciativo Špeglova je Odbor oblikoval ugotovitve, dajal pobude in oblikoval predloge stališč o naslednjih zadevah:

- Lokalni skupnosti Velenje in Šoštanj nista bili pravočasno seznanjeni z namero HSE in Premogovnika Velenje za uvoz premoga, zato tudi nista mogli pravočasno in preventivno vplivati na preprečitev nastalih posledic v zvezi z uvoženim premogom.
- Uvoz premoga je posledica nedorečene energetske politike v Sloveniji in neizdelanega ter v Državnem zboru sprejetega dolgoročnega razvojnega energetskega koncepta države.
- Premogovnik Velenje je brez soglasja in sodelovanja lokalne skupnosti zgradil improvizirano razkladalno postajo pri klasirnici v Pesju. Razkladalna postaja ni locirana na ustrezno mesto. Način razkladanja premoga povzroča močno onesnaževanje predela Pesja, s premogovim prahom ter pretiranim hrupom.
- Prevoz premoga na relaciji Celje - Velenje poteka po neustrezno urejeni železniški infrastrukturi in povzroča velike zastoje osebnega in drugega prometa v Šoštanju. Občane Šoštanja je Odbor pozval k časovnemu snemanju zastojev prometa zaradi zaprtih železniških zapornic.
- Premogovnik Velenje je Odbor pozval, da v čim krajšem času pripravi in izvede ukrepe za zmanjšanje/odpravo negativnih posledic razkladanja premoga na naselje Pesje.
- Odločevalce v HSE in Premogovniku Velenje je Odbor večkrat pozval, da zaustavijo uvoz premoga za obdobje, dokler ne bodo izvedeni ukrepi za zmanjšanje oziroma odpravo posledic neustreznega razkladanja premoga v Pesju.
- Mestno občino Velenje je pozval, da uredi spletno stran, preko katere bo Odbor komuniciral z javnostjo in objavljaj sprejete dokumente.
- Termoelektrarno Šoštanj smo pozvali, da po opravljenih testih indonezijskega premoga preneha s testiranjem preostalih premogov. Namesto teh naj izvede testiranje sosežiga lesne biomase.
- Premogovnik Velenje je pozval, da pripravi realni načrt proizvodnje v letu 2023 ter v letih do leta 2030. Brez zadosti visoke proizvodnje domačega lignita, sosežig tujih premogov ne bo možen v načrtovanem obsegu.
- Za krajevno skupnost Pesje ter Iniciativo Špeglova je Odbor pripravil izhodišča za izvedbo meritev posledic onesnaževanja s premogovim prahom ter hrupa. Zelo dobro se je na ureditev pogodb z izvajalci meritev odzvala Mestna občina Velenje.
- Prizadevali smo si za tvorno sodelovanje z vodstvom KS Pesje ter Iniciativo Špeglova, kar nam je tudi uspelo.
- Od Premogovnika Velenje in HSE je Odbor zahteval prestavitev razkladalnega mesta na ustrežnejšo lokacijo. O zahtevah za prestavitev je tvorno sodeloval in sodeluje s KS Pesje ter Iniciativo Špeglova.

- Od Premogovnika je zahteval izvedbo ukrepov za omilitev škodljivih posledic za krajane Pesja s strani obstoječe razkladalne postaje.
- Od HSE in Premogovnika Velenje je Odbor zahteval povrnitev škode, ki so jo krajani Pesja utrpeli zaradi posledic razkladanja premoga.
- Odbor je pozval MOV, da prouči možnosti za znižanje davka na stavbno zemljišče za prebivalce v ogroženem predelu naselja Pesje.

2. Aktualno stanje glede uvoza tujih premogov

Do vključno 16.1.2023 je na deponijo premoga v Velenju/Šoštanju bilo pripeljanih 54.000t indonezijskega premoga in 9.700 ton premoga iz Kamengrada/Prijedor. Naročilo iz premogovnika Banovići je bilo zaradi slabe kvalitete premoga stornirano (neustrezne lastnosti pepela). Nerealizirano je tudi naročilo premoga iz Češke, ker z izvozom ni soglašala češka vlada.

2.1. Poskusni sosežig indonezijskega premoga

Testne količine premoga uvaža Termoelektrarna Šoštanj. Izveden je bil uvoz 10.000 t testnih količin indonezijskega premoga. Namen testiranja je ugotoviti primernost premoga za sosežig z velenjskim lignitom v bloku 6, TEŠ. Pri testiranju premoga so sodelovali Fakulteta za strojništvo Ljubljana, Elektro inštitut Milana Vidmarja, General Electric in Eurofins Erico Velenje. Izhodišča za sosežig je podal projektant bloka 6, General Electric

V TEŠ so v novembru 2022 testirali 4.000t indonezijskega premoga, ki je bil pripeljan iz TE TOL Ljubljana, kjer ta premog kot energent uporabljajo že več kot 20 let. V elaboratu, ki je Odboru bil predstavljen 17.11.2022 je dokazano, da je indonezijski premog v velikosti dodajanja do 10% masnega deleža primeren za sosežig z velenjskim lignitom. Ugotovljeno je izboljšanje stanja pri izpušnih plinov, niso bile zaznane neobvladljive spremembe stabilizata.

Odbor se je po temeljiti razpravi z rezultati poskusnega sosežiga indonezijskega premoga v bloku 6, TEŠ do sosežiga opredelil pozitivno.

Odbor ugotavlja, da je Premogovnik Velenje podpisal pogodbi za uvoz dodatnih ca 250.000 ton indonezijskega premoga, s kurilno vrednostjo 16.000 do 18.000 kJ/kg. Uvoz bo izveden v letih 2022 in 2023.

2.2. Poskusni sosežig premoga iz Kamengrada

TEŠ je poskusno opravil sosežig 9.700t premoga iz Kamengrada. S strani projektanta je dovoljen max. 30% masni delež mešanja tega premoga z velenjskim lignitom. Končnih rezultatov sosežiga TEŠ še nima, ker še ni prejel izvedenskega poročila s strani EIMV. Ko ga bo prejel, bo Odbor z rezultati sosežiga seznanjen in se bo do njih opredelil. Premogovnik Velenje doslej ni sklenil pogodbe o uvozu dodatnih količin premoga iz Kamengrada.

2.3. Poskusni sosežig lesne biomase

TEŠ je skladno z zahtevo Odbora izvedel poskusni sosežig 100.000 m³ lesne biomase, ki jo je k lignitu dodajal v obsegu 3% volumenske mase. Ugotavljajo, da je kogeneracija z lesno biomaso

smiselna, opozarjajo pa, da je biomasa, ki ni pridobljena na trajnostni način obremenjena s kuponi CO₂, kar stroškovno močno poslabša konkurenčnost lesne biomase v primerjavi s premogom. Ekološki vidik sosežiga lesne biomase ni sporen. Ker Slovenija izvozi letno ca. 500.000 t trajnostno pridelane lesne biomase, bi jo bilo po mnenju članov Odbora smiselno porabiti v TEŠ.

3. Problemi v povezavi z uvoženim premogom

3.1. Kvaliteta življenja občanov v Pesju

S strani krajanov Pesja, še posebej iz Špeglove ulice, ki leži neposredno ob lokaciji razkladanja premoga, prihaja v zvezi z razkladanjem indonezijskega premoga do številnih pripomb.

Ogorčeni krajanji opozarjajo, da so deležni:

- Intenzivnega zapraševanja in umazanije na stanovanjskih hišah, gospodarskih in drugih zgradbah, vrtovih, sadnem drevju, zelenicah, fotovoltaičnih celicah, cestiščih. Opranega perila ne morejo sušiti zunaj. Lanski pridelek vrtnin in sadnih pridelkov so morali v celoti zavreči.
- Prekomernega nenadnega hrupa, še posebej v nočnem času ter ob zgodnjih jutranjih urah.
- Svetlobnega onesnaževanja zaradi reflektorske razsvetljave.
- Močno je upadla vrednost njihovih nepremičnin, zato zahtevajo znižanje davka na stavbno zemljišče.

Vse navedeno povzroča močno poslabšane pogoje za življenje, počitek in delo. Krajanji ne morejo odpirati oken in prezračevati prostorov, kar jim posledično povzroča glavobole, nespečnost in psihične težave. Strah jih je prihodnosti, tudi zaradi novih pogodb Premogovnika Velenje ter HSE za nadaljevanje uvoza velikih količin premoga iz Indonezije.

Krajanji opozarjajo, da niso bili seznanjeni z namerami Premogovnika Velenje in HSE za uvoz premoga in se na uvoz niso mogle pripraviti. Zanj so izvedeli šele, ko je uvoz postal dejstvo.

3.2. Meritve delcev PM 10 in hrupa

Vodstvo Mestne občine Velenje se je s krajanji Pesja ter Iniciativo Špeglova 17.11.2022 dogovorilo, da bo pridobilo ponudbe izvajalcev meritev delcev PM 10 in hrupa.

Meritve delcev PM 10 so se začele 4.1.2023 ob 0.00 na dveh merilnih mestih:

- na vrtu pri stanovanjski hiši Alenke Košir, izvajalec je Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano iz Maribora,
- nad toplotno podpostajo, izvajalec je Zavod za varstvo pri delu iz Ljubljane.

Pogodbi z izvajalcema je Mestna občina Velenje sklenila za obdobje 1 meseca, z možnostjo podaljšanja za 2 meseca. Pri izbiri lokacij je sodelovala KS Pesje.

Izvajalci bodo na 15 dni menjali filtre. V nekaj dneh po menjavi filtra bodo na voljo delni rezultati in bodo objavljeni na spletni strani MOV.

Meritve hrupa bo izvajal Sieko iz Celja. Postopek o pogodbenih določilih je v teku, v sodelovanju s KS Pesje ga vodi Mestna občina Velenje.

3.3. Komisija za oceno škode

29.11.2022 je na zboru krajanov KS Pesje bila sprejeta pobuda župana MOV Petra Dermola za formiranje Komisije za oceno škode, ki jo trpijo krajanje Pesja zaradi prekladanja premoga na sedanji lokaciji.

Komisija za oceno škode v KS Pesje je bila imenovana 22.12.2022. V sodelovanju s KS Pesje jo je imenoval župan Mestne občine Velenje Peter Dermol.

Komisija je pričela z delom 12.1.2023.

Člani komisije so:

Sonja GLAŽAR, KS Pesje - vodja

Zdenka GRADIŠNIK, Mestna občina Velenje

Mojca KODRIČ, Mestna občina Velenje

Gašper KOPRIVNIKAR, Mestna občina Velenje

Irena PODGORŠEK, Premogovnik Velenje

Alenka KOŠIR, KS Pesje

Barbara MASTNAK, KS Pesje.

Komisija lahko k sodelovanju povabi zunanje strokovnjake.

Prisojnosti komisije:

- Razgovori s krajanje KS Pesje
- Pomoč pri izbiri izvajalcev meritev škodljivih vplivov na okolje
- Pregled in popis stanja na terenu in popis nastale škode
- Priprava izhodišč in zbiranje podatkov za oceno škode na terenu
- Predstavitev končnega poročila

3.4. Prestavilo prekladalne postaje na novo lokacijo

Spremembo lokacije prekladanja uvoženih premogov Premogovnik Velenje, skupaj s Slovenskimi železnicami, načrtuje izvesti do 31.marca 2023. Slovenske železnice so pripravljene pri izvedbi projekta tvorno sodelovati. Trenutno je v izdelavi izvedbeni projekt, vsa dela v zvezi s prestavitvijo lokacije bodo izvedena pravočasno. Zamudo pri aktiviranju nove lokacije lahko povzročijo nepravčasno izvedeni zakonodajni postopki, zato Premogovnik prosi za aktivno sodelovanje in pomoč tudi kokalno skupnost in KS Pesje.

3.5. Proizvodnja premoga v Premogovniku Velenje

Do 15.2.2023 bo opravljena verifikacija velikosti proizvodnje premoga v Premogovniku Velenje do leta 2025, do aprila 2023 pa za obdobje 2025 – 2030. Podrobnosti bo generalni direktor Premogovnika predstavil na seji Sveta MOV.

Problem je velik obseg izdelave potrebnih jamskih prog. Ker je domače delovne sile za izvedbo teh del premalo, se bo premogovnik posluževal angažiranja tujih podizvajalcev navedenih del.

Seja je bila zaključena on 13.45 uri.

Velenje, 16.1.2023

Zapisnik pripravil:

Dr. Franc ŽERDIN